

I. N. I.
EXERCITATIONUM PHILOSOPHICARUM
SEPTIMA,

ET

DISPUTATIO XIII.

DE

LINGVA HEBRÆA;

*Cum consensu Ampliss. Fac. Philosophicæ, in Regiâ
Academiâ Aboënsi*

Ad disputandum publicè proposita,

PRÆSIDE

M. ENEVALDO SVENONIO,
Q. Gyldenh. Al. Prof. publico.

RESPONDENTE . . .

PETRO S. PLATINO
Wexioniâ Smolando.

*In Auditorio Inf. Majori, ad diem 20. Aprilis, A.g.
1662. horis ab 8. matutinis.*

A B O Æ

Excusa à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

*Multifariâ rerum Experientia Eximie, varijsq; Bellicis
virtutibus conspicue VIR*

**DN. NICOLAE JONÆ de Heeda/
Legionis pedestris Præfecte maximè strenue, Me-
cœnas omni officiorum promptitudine atatè suspiciende.**

N E C N O N

Plurimum Reverende & præclarissime VIR

**DN. M. HAQUINE M. PLATINE, Ec-
clesiæ, quæ in Brßhult colligitur, Pastor vigilantissime, Terri-
torij Kinnavallensis Præposite dignissime; Avuncule hono-
ratissime, Patrone Maxime, studiorumq; meorum
promotor ut propensissime, ita perpetuâ ho-
noris observantiâ colende.**

U T E T

Venerabiles, Humanissimi, ornatissimi & doctissimi Viri

**DN. JOHANNES HERLINE, Pastor in
Byrsta fidelissime, Fautor plurimum honorande.**

**DN. PETRE CAROLI KELLINGI,
in Brßhult Verbi Divini comminister maximè assidue,
benefactor & fautor multis non inibus observande.**

**DN. ANDREA JONÆ LUNDI, con-
sanguineæ & amice per dilectæ.**

*Vobis Exercitium hoc Academicum ne be-
neficiorum in me collatorum planè
immemor haberer, indeq; ingratus vi-
derer, officiosè dedicare volui*

PETRUS S. PLATINUS

LINGVA HEBRÆA, CHALDAICA, SYRIACA ET ARABICA.

Propositio

I.

PRima & Antiquissima omnium Lingvarum jure statuitur esse Hebræa: quippè nec ante ipsam; nec, multis post seculis, alius inter homines sermo fuerat. Hinc profectum illud judæorum nemini non protritum Elogium est: *Laschon hackadosch Em col balschonoth*: Matrem omnis sermo lingvam veneratur Hebræam. Proinde lubet differere breviter de ejusdem 1. Antiquitate. 2. Dignitate. 3. Sanctitate. 4. Necessitate.

II. 1. Antiquitatem arguunt primò Nomina: Vocatur hæc lingua *α. Iudaica* 2. Reg. 18: 28. Esa. 36: 11. quia à populo judaico primitus purè usurpata fuit. *β. Cananea*, Esa. 19: 18. Quia ab Abrahamo Eberi Nepote apud Cananæos ut plurimum versato, exculta & conservata. *γ. Leschon Kodesch* i. e. lingua sanctitatis vel sancta, cum quod in eadem mysteria salutis tradita patriarchis, tum quia Deus ipse eâ usus sit. *δ. Labium Electum*, Soph. 3: 9. Et *ε. Hebræa*, per syncopen, ab *Hebero* Noë pronepote, q: *heberæa*. Ambrosius putat, quod ex nomine *Abram* deducatur, ut *Ebraus* ponatur pro *Abræo*: vel quod *Ebraus* notet *ωεβάρη* seu transiorem, à R. *Abar* i. e. transivit, ut vult *Munsterus*, quippè qui in præfatione Gram. Chald. p. 10. statuit: *Non antea vocatam esse Lingvam Sanctam Hebraicam, quam Abraham trajecisset fluvium Euphratem.*

III. Verum *Augustinus*, quamvis nonnullibi videtur esse in eandem iturus sententiam, dum Tom. IV. in quæst. V. & N. Test. mixtis pag. mihi 186 ait: *Si ergo super Abraham vel ipse Abraham hebraus dictus est, sine dubio Hebraei ab Heber nuncupantur: Si autem non legitur super Abraham, dictos hebraos, sed post Abraham, non jam utique ex Heber, sed ab Abraham dicuntur Hebraei: quippe cum filij Abraham primo hoc nomine appellati noscantur: in Genesi n. Ioseph & frater ejus hebraei sunt appellati. &c.* Et in quæst. super Genes. c. 24. inquit: *Quæritur quare scriptum sit, Sem erat pater omnium filiorum Heber; cum inveniatur Heber quintus Sem filio Noë, utrum ex illo Hebraei dicuntur appellati; per illum enim generatio transit ad Abraham. Quid ergo probabilius sit ab Heber tanquam Hebraos dictos, An Abraos meritò queritur? Non dubitat tamen alibi priorem opinionem facere expressio-rem, utpotè lib. XVI. de civ. Dei c. 3. Non itaq; frustra ait, ipse (Heber) primus nominatus est in progenie veniente de Sem, & prælatus est etiam filijs, cum sit quintus nepos: nisi quia verum est, quod traditur, ex illo Hebraos esse cognominatos, tanquam Heberaos, cum & alia possit esse opinio, ut ex Abraham tanquam Abrahami dicti esse videantur. Sed nimirum hoc verum est quod ex Heber Heberai appellati sunt: ac deinde una detractâ litera Hebrai. Et porro cap. II. primus est commemoratus Heber, cum sit abnepos ipsius (Sem) hoc est ab ipso quintus inveniatur exortus. Quia ergo in ejus familia remansit hæc Lingva, divisis per alias linguas cateris gentibus: quæ lingua prius humano generi non immeritò creditur fuisse communis, ideo deinceps Hebraea est nuncupata. His similia & Hieron. quæst. Heb. T. 3. p. 381. & alios censuisse patres constat, pariterq; loquutos esse statim ex occasione videbis*

IV. Secundò ipsa Historiâ : Hebraicam enim linguam omnium esse antiquissimam, & non modo primos nostros parentes; sed & universam eorum posteritatem ad confusionem usq; linguarum, ultra septendecim secula, hæc solâ lingua fuisse usos testatur *ἀνθρώπων* & *καὶ ἀθροέντων* Moses Gen. xi. 1. *Erat autem univèrsa terra unius labij sermonumq; eorundem.* Ubi etiam valde *ἐμφατικῶς* additur v. 7 & 9. in ædificatione Babel *primum confusum esse labium univèrsa terræ, i. e. interp. B. Meisn. tum primum divisum, & varium multiplexq; esse cœpisse, quod antea simplex, indivisum & unum fuerat.* Non infallibilis pro antiquitate linguæ hujus adduci argumentum potest, quam si statuatur firmitèr eandem ab initio mundi solam floruisse, & non fuisse usurpatam aliam. Huc spectat quod *Chrysost.* hom. 30. in Gen. super his verbis commentatur: *constat hinc, ait, ante extruccionem Turris Babel unam fuisse omnium hominum naturalem linguam, eademq; omnes mortales fuisse usos.* Et *Bellarmin.* l. 2. De verb. D. c. 1. *Antiquissimam atq; adeò primam omnium esse linguam Hebræam testatur cum brevitatis atq; simplicitatis, tum auctoritatis doctissimorum virorum.* certum enim est eruditissimos quosq; etiam inter orthodoxos huic sententiæ subscribere, idq; non sine prægnante causa: primævam enim illam omnibus hominibus ante *γλωσσούχουσι*, eamq; communem, linguam fuisse hebræam, præter alia documenta asseverare solent ex *ὀνοματολογία* primorum parentum ac patriarcharum, fluminum, populorum ac gentium, ipsorum etiam brutorum nomenclaturâ, cujus in alijs lingvis vestigia quædam adhuc superesse *B. Gerhard.* affirmat in *Meth. Stud. Theol.* p. 41. eodem argumento utitur *D.*

Polycarpus Lyserus comment. in c. 11. Gen. Quia verò ait, jam confusio illa est introducta, quaritur quam inter omnes linguas fuerit illa primogenia & antiquissima? Et de hac questione adhuc hodiè inter doctos disceptatur. Licet autem parum referre videatur, quam fuerit prima lingua: quia tamen opera Domini sunt magna, & investigata omne beneplacitum præbent, idè non obest etiam simpliciores de eò informari. Est autem hoc argumentum infallibile, quia Moses ante confusionem ponit aliquot nomina propria, & ea juxta proprietatem lingua primogenia interpretatur, quod illa lingua fuerit prima ex qua nomina illa, juxta illam significationem, derivationem sortita sunt. Ita Adamo inditum fuit nomen à terra, è quâ fuit formatus. Heva post lapsum dicta est mater omnium viventium. Cainus accepit nomen à possessione. Seth quia Deus posuerit aliud semen pro Habel. Noachus accepit nomen à quiete & consolatione. Ergò in quacunq; lingua hæc vocabula ita accipiuntur, illa etiam est prima. Hæc autem est Hebræa. Et illa est omnium antiquissima. Paritèr Do. D. David Rungius in prælect. in Gen. c. 11. v. 1. disserit: Respiciunt quoq; ait, hæc verba ad omnia retrò secula, quod nimirum ante & post diluuium homines unâ eademq; lingua usi sunt. Eam autem fuisse Hebræam & non aliam ostendunt Nomina propria, eiq; additæ interpretationes & rationes. Quare cura hominum, qui sic appellantur, antiquitas noscitur, simul etiam lingue antiquitas demonstratur. Conf. Theod. quest. 59. in Gen.

V. Hinc Meritò ridetur Pflammetichus Ægyptiorum Rex quod lusu potius quam Experientia conatus sit phrygium sermonem esse omnium antiquissimum probare: Nimirum duos infantes, referente Herodoto lib. 2. Pastori educandos tradidit, severissimè & sub requisitâ præ-

statione juramenti precipiens, ne quis audientibus illis, ullum loqueretur verbum, sed ut in solitaria quâdam casâ caprarum uberibus nutrissentur: Cum verò adesset tempus quo aliâs pueri incipiunt fari, fortè esurientes vocem Bec, Bec, quæ phrygum linguâ panem significat, à caprarum sonitu mutuatam ediderunt; judicavit inde Rex eam linguam esse homini naturalem & antiquissimam. Verum mittit nos Moses ad certiora principia, dicto loco. Theodoretus verò q. 60. in Gen. asserit Syriacam linguam Adamo & reliquis patribus fuisse vernaculam, Hebræam verò in sacris solum usitatam & in libris reconditam; sed aliud constat ex Gen. c. 31: 47. Ubi cumulum lapideum Laban Syriacè appellavit *jeghar Sabaduta*; Jacob verò Hebraicè invocavit nomen ejus *Galged*.

VI. Si quis verò nobis obijciat 1. Quod Moses cap. præced. Gen. 10. v. 5. dicit: Septem filios japheti divisisse insulas gentium in regionibus suis, singulas secundum linguas & cognationes suas. 2. Mosen hic *αποληψα* quâdam seu anticipatione fuisse usum, vel inde constat, quod α. Spiritus S. qui per Mosen locutus est, à seipso nequaquam dissentiat, multo minus contradictionis alicujus insimulari vel debeat vel possit. β. S. literæ frequentèr per *ὑσερον αρωτερον* ita quâdam commemorare solent, ut secundum literæ superficiem ante videantur evenisse, quam revera contigerunt. E. G. Exod. 24: 7. fit mentio libri Vet. Testamenti, quod Deus in monte Sina pepigit cum filiis Israël. Ast Exod. 34. cum Deus verba Decalogi scriberet in tabulis, Moses non dum scripserat volumen istud fœderis, sed tum primum accipit mandatum scribendi. Ambigere er-

gò non est opus, quæ Exod. 24. de descriptione & dedicatione voluminis asseverantur, gesta esse post ea, quæ c. 34. describuntur. Quod & Augustinus lib. XVI. de civ. Dei. c. 4. super cap. 11. Gen. observavit, initio dicens: *Cum ergo in suis lingvis ista gentes fuisse referantur, redit tamen ad illud tempus narrator, quando una lingua omnium fuit: & inde jam exponit, quid acciderit, ut linguarum diversitas nasceretur. Et erat, inquit, omnis terra labium unum &c.*

VII. 2. Quod Augustinus d. l. c. 43. & ult. asserit linguam Hebræam inventam esse post tempora Noë. Non indicare voluit divus pater eam linguam ante non fuisse; sed solum tum primum coepisse vocari Hebræam. Adeoq; sic rectè Eucherus in c. 11. Gen. *Ante confusionem*, ait, *lingvarum, Lingva Hebræa communis erat omnibus hominibus, ideoq; non habebat certum nomen: At tempore Heber cum multa lingvæ esse coepissent, illa communis, ad distinctionem aliarum, dicta est Hebræa quia mansit in solâ domo Heber, undè Hebræi dicti sunt.* Huc quoq; spectat quod elegantè in eandem censuram commentatur Philastrius, Episcopus Brixienfis, injustè à B. Gerhardo in Tract. de Meth. St. Th. p. 40. erroris notari visus, quasi qui plures ab initio lingvas fuisse contenderit, & pro hæretico habuerit, si quis unicam fuisse linguam ante Babel extructam dixerit. Sic enim expressè ait, eodem à Dn. D. Gerhardo cit. loco, nempe in catal. Hæres. c. 106. pag. 50: *Ab Adam usq; ad Heber (duo, per incuriam Typ.) millia & septingenti anni transierunt. Erat ergò nomen lingvæ omnium hominum unum & una lingva. Ex quo autem contra Dominum cogitaverunt*
subtra-

subtrahita est illis scientia ista cœlestis, id est, linguarum omnium prudentia & sapientia: Et Heber quidem Sanctus, qui non discessit à Deo, secundum nomen ipsius Deus voluit genus ejus pullulare amplius, hoc quoq; nomine primum in seculo nuncupari, ut ab Heber, qui non consenserat adificationi turris rebellantium, Hebræi nomine appellarentur. Prior itaque non solum paganis, verum etiam & judæis, i. e. ante Septingentos annos Heber fuisse cognoscitur justissimus, qui in Dominum credens, & à conjuratione sceleratorum hominum separatus, sui nominis primam à Domino nuncupationem meruit impetrare. Horum Abbreviator est D. Gerhard. Meth. St. Th. p. 43. in confusione illa linguarum, ait, *Babylonicâ & gentium dispersione Hebræa Lingva sinceritas in familiâ Heber conservata est, ex quo etiam dubio procul, hebræa cognominationem sortita est.*

VIII. Hic obiter sed tædiosè fortè, ab hujus seculi Pseudopphetis de Præadamitis quæri potest: quam linguam calluerint scilicet & usurpaverint illi? *R.* 1. phantasia de hominibus ante Adamum existentibus, est ἀρριγγοφῶ & blasphema. Quia α. qui primum invenit & applicuit nomina rebus, is omnium primò lingua usus & locutus est. Sed de Adamo verum est prius Gen. 2: 19, 20. E. post. β. Ne quis obvertat Adami nomen non proprium esse, sed appellativum idq; hominem semper significare, respondet S. Paulus. 1 Cor. 15: 45. πῶτῶ ἀνθρώπου Ἀδάμ. γ. Si verò ogganniunt non potuisse alias Cainum reperire uxorem? *R.* 1. Non dum erat lex promulgata de vitando incestu, ne impediretur propterea. 2. Sorores autem habuisse Cainum è Gen. c. 5: 4. constat. 3. Posito quod nulla facta earum mentio fuisset, à

set, à Testimonio tn. negativo non argumentamur firmi-
tèr. *β.* Sin dicant Cainum ædificâsse urbem, Gen. 4: 17.
quod unius hominis opus nonne impossibile est? *γ.* 1. Ha-
noch filius, à quo urbis denominatio facta, ei operam
locare & urbis futuræ delineationem & quasi rudimen-
tum facere potuit. 2. Sic Romulus Teste Livio, lib. 1.
Hist. R. urbem condidisse dicitur, quamvis Remum habuit
coadiutorem. Hoc his verbis insinuat *ωολυσιωσ*: Ro-
mulum Remumq; cupido cepit, inijs locis ubi expositi, ubiq; e-
ducati erant, urbis condendæ. Illud verò paulo post: *ita*
solus potitus imperio Romulus; condita urbs conditoris nomine ap-
pellata. 2. Phrasis igitur ædificare seu condere urbem, h. l. est
urbem fundare & consummandam ab alijs structuram in-
choare. 3. IR. apud Hebræos, non semper significat po-
pulosam aliquam *συμβιωσι* & civitatem, qualis Iero-
solyma, sed & acquiescit in secundis & tertijs &c. Tan-
tum de lingvæ Hebrææ Antiquitate.

IX. II. Dignitas Lingvæ Hebrææ, quæ altera ejus
affectio est, exindè conspicua fit, quod Hebræa nullam
aliam, sed coetere omnes lingvæ illam matricem seu de-
rivationis originem agnoscant. Hanc assertionem pro-
bant & antiqui patres, & recentiores Theologi. *α.* Pro
illis solus loquatur divus Hieronimus qui in c. 3. Soph.
inquit: *Hebraea lingua ut cæteris omnibus prior & vetustior*
est, ita linguarum omnium mater existit, omnibus admista &
quasi interspersa est, ut nulla gens sit, nulla lingua tam barbara
tamq; procul remota ab Hebræa consuetudine, qua non mater-
na aliqua vocabula, h. e. Hebræa, sive integra, sive corrupta
retineat. *β.* Pro his causam edisserat unus ex hetero-
doxis Rob. Bellarminus l. 2. de. V. D. c. 1. *Lingva Hebræa*
omni-

omnium fuit mater: reliquæ verò hujus serè quasi quadam idiō-
ματα & dialecti, quarum aliæ affiniore, suæq; matri similiores
sunt, aliæ longius ab origine suâ deflexerunt. Alter ex or-
thodoxis, Försterus, in præfat Lex. Heb. scribit, ingentem esse
gloriam & felicitatem lingvæ Hebrææ præ cæteris, quod ab a-
lijs lingvis nihil mendicet aut mutuetur; aliæ verò ab hac
multas voces mutuentur.

X. Duobus hic adversarijs obviam eundem est I. Pfochenio, qui in Diatribe de puritate L. Gr. in N. Te-
stamento pag. 2. & 3. tria regerit. α. §. 8. ait: Quod au-
tem reliquæ lingvæ ex Hebræâ ortæ non sint, facilè e-
tiam cuilibet patere potest. Etenim nullum adeò ε.
ωιδῆ καὶ θελογόμενον esse reor, ut sibi persuaderi patia-
tur omnes reliquas, præter Hebræam, lingvas diversis-
simas unoq; tempore, imò uno momento hominum men-
tibus à Deo in turri Babylonicâ iaditas, ab Hebræâ dima-
nâsse. β. 1. Quod non potuissent diversæ Lingvæ ab
unâ scaturigine derivari, nisi facta fuisset per omnipo-
tentiam Dei lingvarum confusio. 2. Incredibilis hæc
res cæcæ rationi apparet, quæ nullum hic venerari my-
sterium vult, Deo verò nil impossibile esse credit Ma-
ria, negat Pfochenius; distingvè ergò Miraculum à Na-
turâ. Admirandam in singulis hisce agnoscunt eruditi
potentiam Dei; ideoq; Augustinus lib. XVI. de civ. D. c.
4. circa finem ait; *Per lingvas divise sunt gentes, disper-
sæq; per terras, sicut Deo placuit, qui hoc modis occultis no-
bisq; incomprehensibilibus fecit. Ac mirum sanè, ait D. Run-
gius de Dispers. Gent. Gen. ii. v. 8. hoc temporis intervallo,
quarta tantummodo generatione potuisse & numerum homi-
num tantoperè augeri, ut se in 70. populos diffunderet, quorum*
F f
princi-

principes c. 10 sunt numerati, & in tantum crescere! Revocat, dicente eodem Rungio, hac pœna memoriam beneficij divini, qua Spiritus S. effusus super Apostolos subito lingvarum omnium notitiam restituit. Neutrum verò caruit miraculo. *β. §. 9.* dicit Pfochenius: Accedit insuper etiam hoc, quod exigua admodum inter tot lingvas sit convenientia. Certè quamvis in tantâ sonorum diversitate, interdum radix seu thema unum, lingvæ alicujus cum Hebræâ cognationem habere videatur; centum & mille tamen è contrario sunt, ubi ne vestigium quidem Hebræi sermonis deprehenditur ullum. Exempla infinita si chartæ paterentur angustia, produci possent. *β. 1.* Ex *Ἰσραὴλ* vocum, ad discrepantiam omnimodam lingvarum non semper v. c. 2. Si major reliquarum cum lingvâ Hebræâ fuisset convenientia, debilior forrè diceretur ei divina potentia, quippè quæ confusionem non fecisset notabiliorē. 3. Quædam ergò voces Hebrææ, quamvis pauciores, in reliquis lingvis sunt retentæ integræ; quædam per *σχηματα* nonnihil immutatæ, ut supra de origine ling. ostensum; quædam verò ita sunt intricatæ, transpositione literarum syllabisq; de industria variatæ & intortæ, ut quamvis ratio deflexionis hujus, ad regulas nonnullas quodammodo videatur posse reduci, ut initio Exercitationis de lingvâ latinâ factum est; soli tamen transgressionum vindicari, omnipotentis Dei justitiæ executio propria est. Illud de primâ origine; hoc de lingvarum verâ confusione; istud de origine & confusione simul testimonia ministrat. *γ. §. 10.* inquit: Et hoc quidem adeò verum est, ut ij qui ad Hebraicam omnes alias lingvas revocare student, non solummodo maximam partem allusiones, sed per seipè etiam longè

petitas,

petitas, allusionumq; nomine vix dignas in medium protrahant, atq; ferè sic *Φλυαρῆν* nugarq; divendere videantur. *α.* 1. Ab hujus vel illius auctoris minus ritè adhibitis allusionibus, ad totum originationis sive artificium sive studium improbandum, non v. conseq. vetus enim est Canon: argumentari à particulari ad universale N. V. C. 2. Distingve igitur, inter allusiones probabiles & ridiculas seu falsas. 3. Plures autem eosq; probabiles ac multo evidentiores dari derivationis modos, quam allusivos, supra c. l. docui; quibus aut demonstret *Pfochenius* contrarium; aut *Φλυαρίας* suas resorbeat. 4. Majestatem sapientiæ & potentiæ divinæ (quippe quæ in minimis maxima esse sæpè solet) celebrare non est nugari: At duas & viginti literas, tot tamq; diversissimarum lingvarum posse sistere genealogias, est majestatem sapientiæ & potentiæ divinæ celebrare. E. Hoc idem non est nugari.

XI. II. *Salicæ*, Archiepiscopo Toletano, qui *Gothicas* literas omnium primas fuisse arbitratur; & alijs nonnullis qui linguam Svecanam autumant esse originalem. *α.* Ille procul dubio deceptus è suspitione de vetustate Runarum fuit. *β.* Verum enim verò, characteres literarum Sveo gothicos de antiquitate cum quavis alienà gente posse certare non diffiteor; Figuris verò, quibus usus est Dei ipsius digitus & Moses, eos antecessisse, nullà veritatis specie persvaderi potest: posito verò quod Sveci à dispersione gentium, statim sibi literas effluerint, linguæ tamen id derivationi aliundè, nihil demit, cum scriptio lingvis accidat, & planè accessoria sit. *β.* Hi verò sic argumentantur: *Quæcumq; lingua dicitur a Mo-*

se, tempore struenda turris Babylonica fuisse confusa, ea amplius non manet. At lingua primæva dicitur a Mose, tempore struenda turris Babylonica fuisse confusa Gen. 11: 9. Et Lingva primæva amplius non manet. Et per conseq. Quæcunq; lingua hodierno die frequentatur & manet, ea nunquam fuit primæva. At lingua Hebræa hodierno die frequentatur & manet, Et lingua Hebræa nunquam fuit primæva. Et rursus per conseq. Non ante cæpit lingua Hebræa, quam vel lingua Gothica, vel aliæ oriebantur. Unde lingua Sveo Gothica ab Hebræa originem non traxit, sed potius est originalis. **β. i.** Propositionem majorem prioris syllogismi fallere per *ψευδῆς ἐκκεντρίας* textus: quamvis enim Gen. 11: 9. *Labium universæ terræ dicatur fuisse confusum*, α. non tamen id intelligendum erit de lingua Patriarcharum Noæ, Semi, Arphaxad, Salæ & Heber, qui, magno consensu Theologorum, in ædificandam turrim non consenserant, ideoq; linguam Hebræam retinentes ad posteros eandem transmiserant. Sed filiorum *Chami & Nimroditarum*, Gen. 10: 10, & c. 11: 2. qui statim una cum reliquis dispersis populis hebraicè per confusionem loqui desierant. **β.** Aliud igitur est dicere: *Labium universæ terræ*, id est sermonem hominum incolentium totam terram; aliud verò *labium universum terræ*, fuisse confusum: prior phrasis est *ἑξ ὑπαφῶς*; posterior est *ἐκ τῆς γαίας*, ne dicam *ἀντιγῶς*. **γ.** *Confundere labium* non est creare novas linguas: *Theodoretus* enim citante *Rangio* in c. 11. Gen. p. 375. observat, quod Dominus dicit se non daturum novas linguas, sed velle confundere sermonem; iudicat autem verba ita fuisse confusa, ut tamen aliquid ex principali

lingva

lingvâ Hebræa, singula retinerent, quod & docti Grammatici ostendunt, quomodo ex fontibus Hebræis reliquarum lingvarum appellationes fluant. Pariter loquitur Policarpus Lys. in Gen. c. 11: v. 7. ad verba: venite descendamus p. 425. Non creabimus, ait, novas lingvas, tantum miscebimus literas & mutabimus pronunciationem, ut non amplius se mutuo intelligant. Sicut omnino certum est reliquas lingvas omnes, maximâ ex parte ex primogenia, tanquam rivulos ex fonte profuere: & docti quovis tempore hoc studio delectati sunt, ut investigarent, quomodo per inversionem, transpositionem & mixtionem literarum, inter lingvas maximè peregrinas, summa esset quoad radicales literas cognatio. R. 2. Propositionem minorem non esse intelligendam de totâ lingvâ primavâ, sed de toto lingvæ primavæ; quod tamen retinentiâ paucarum vocum nequicquam tollitur. R. 3. Propositionem Majorem posterioris Syllogismi, quo petitur principium, fundari in non concessâ hypothese: Contrarium enim antea patuit, tum ex ipsis nominibus rerum & personarum proprijs, eisdq; adjunctis rationibus & interpretationibus; tum ex consensu patrum & variorum authorum. Quibus accedat *Berosus* antiquissimus Scriptor: is enim non obscure testatur, terram ante diluvium vocatam fuisse *Arez*, & ignem *Esch*, quibus nominibus Hebraicis in hunc usq; diem easdem res exprimunt Judæi. Verba autem illa *Berosi*, persequuturi causas cognominum *Noæ* ac *Tytheæ* uxoris ejus, extant lib. 3. de antiq. jani patris & cognom. p. 24. ubi inquit: Neq; minus *Tytheam*, qua mater omni-

um erat, A RETIAM, i. e. terram vocabant, & ESTAM, i. e. ignem post mortem cognominaverunt; quia ipsa regina sacrorum fuerat, & puellas docuerat sempiternum ignem sacrorum inextinctum servare Conf. Fridlib. qui super verba Gen. c. 11: 9. vocatum est nomen ejus Babel, ait: videtur hæc vox servata è lingvâ primavâ, unde manarunt ista in lingvis varijs *Βαβαι*, Balbus, Babel &c. Et cl. 7. quæst. 7: Delevit Deus ex animo architectorum habitum Lingvæ Hebrææ, omnibus prius communem. Hæc de dignitate.

XII. III. *Sanctitas* hujus lingvæ, præterquam quod partim sit ab *objecto* i. e. rebus sacris & divinis mysterijs, è quibus doctrina V. T. constat; partim ab *Effectu*, quod sanctificet, Joh. 17: 17. Maxime tamen petitur ab *Efficiente*, cum à *pæros* procreante, tum conservante Deo O. M. undè statim ardua illa quæstio, diu multumq; inter nos & adversarios, præsertim pontificios vexata, oritur de sermonis Hebræi integritate: An scilicet Deus hanc lingvam ita semper conservaverit, ut Textus V. T. originalis & Hebræus, etiam hodierno die, integer extet, inviolatus & incorruptus?

XIII. Affirmant Doctores pontificij textum Hebræum V. T. vel à judæis odio christianæ religionis, in multis Scripturarum locis, esse studio depravatum, utpote *Melchior Canus*, *Lindanus*, *Huntlaus* &c. vel negligentia librariorum, propter literarum similitudinem, aliâque incuriâ; partim ignorantia Rabbiorum, qui puncta addiderint, errores contraxisse perhibent, ut cum *Driedone* statuit Bellarminus Lib. 2. de V. D. c. 2. R. Nos, loquendo de universali corruptione, quæ omnia

Exem-

Exemplaria penetrarit, hoc ipsum pernegamus, hisce *συνοτριχός* suffulti rationum momentis: 1. Super quorum doctrinam in rebus fidei sumus superstructi, illorum doctrinam & scripta, divina providentia labefactari non permisit. At extructi sumus super doctrinam non solum Apostolorum, sed & prophetarum Eph. 2: 20. E. 2. Si corruerant aliquando Judæi scripturas, vel id fecerunt ante Christi adventum, vel postea: Si ante, quare Christus & Apostoli nunquam eosdem capropter reprehenderint, præsertim cum leviora crimina non tacuerint? Cui etiam credibile erit Christum Joh. 5: 39. & Matth. 23: 2, 3. ad scripturas corruptas sine ullâ præmonitione legendas homines invitâsse? vel ad corruptores audiendos & sequendos amandâsse? Sin autem post Christi adventum id factum est, quare testimonia quæ à Christo & Apostolis citantur, eo modo quo sunt citata, in Mose & prophetis inveniuntur? Hoc argumento usum esse *Origenem* lib. 8. in *Esajam* refert *Hieronymus* in c. 6. *Esâ.* Tom. V. Fol. 14. addens: *Sin autem dixerint post adventum Domini Salvatoris, & prædicationem Apostolorum, libros Hebræos fuisse falsatos, cachinnum tenere non potero, quod Salvator, Evangelista & Apostoli ita testimonia protulerint, ut judæi postea falsaturi erant.* Conf. *August.* lib. 15. de civ. D. c. 13. Si quæram &c.

XIV. *Instantia.* Dicat quis istos codicum Hebræorum errores post *Augustini* & *Hieronimi* tempora accidisse? R. 1. *Augustini* rationes semper valere: & *Neg.* credibile esse judæorum gentem tam longè lateq; diffusam in hoc mendacium conscribendum uno consilio potuisse conspira-

re. B. Nequè 70 homines (interp.) qui etiam ipsi judæi erant, in uno loco positos ipsam veritatem gentibus alienis invidisse, & communicato istud tunc fecisse consilio? R. 2. Si post illorum tempora depravatio illa contigisset, quæ causa reddi posset, cur Psalmorum interpretatio Hieronimi, cum textu hodierno Hebræo per omnia quadret, & tamen de depravatione Psalmorum præcipuè Papisitæ querelæ extent?

XV. 3. Si judæi S. literas voluissent corrumpere in odium Christianorum, procul dubio sustulissent præcipua vaticinia de Messia; id autem non est factum. E. conf. loca. Psal. 2: 12. Esa. 53: 4. Ubi in latino legis: putavimus eum q: leprosum & percussum à Deo & humiliatum; in fonte legitur: *Mycehek Elohim umeyneha*, percussum Deum & humiliatum, quod magnum judæis facessit negotium, qui Christum futurum Deum non credunt. Sic in priore loco Græci & Latini habent: Apprehendite disciplinam, ne irascatur Dominus. At in Hebræo est: *Nascheku bar. osculamini Filium i. e. Reverentiam exhibete filio Dei, ne irascatur*, qui locus, iudice Bellarmino ipso, invictissimus est. 4. De incredibili alias judæorum religione erga sacros lib. scribit *Philo de egressu fil. Israël*, (& citatur ab *Susebio lib. 8. c. 2.*) *uq; ad sua tempora per spacium amplius 2000 annorum, ne verbum quidem fuisse unquam in lege immutatum; & quemlibet etiam judæum centies potius moriturum, quam ut pateretur legem in aliquo mutari.* De superstitione autem judæorum recentiorum, qui legem ferè ut Numen adorant, & si quando in terram ceciderit, jejunium publicum indicant, testatur *Experientia*. Conf. *Bellarmin. lib. 2. de V. D. c. 2.* cujus auctoritatem in hoc passu, *Esa witæ coet. libentèr è medio tollent.*

Platinum suum

Ingenio studioq; præstantissimum:

Quo minus est auctus, fontiq; propinquior
amnis;

Hoc sine sorde putri, purior ille fluit:

Quò magis accedunt Adamitica verba libelli;

Hòc homines meliùs de pietate docent.

Biblia sanctarum cum sint præstantia & ipsum,

Quas Tu lingvarum diligis ecce PETRE,

Verus amor tibi sint; nec verus habendus amicus

Quisquis ad extremum non amat usq; rogam!

L. M. g.

PRÆSES.

Non est cujusvis sacram pernoscere Linguam.

Res illa ingenij est, judicijq; boni,

Hanc Tu, castalij flos jucundissime, Petre,

Scilicet en monstras, ingenij esse tui!

Cum de cœlesti, madefactâ fontibus ipsis,

Lingvâ dulcisonâ, disseris egregiè,

Ritè viamq; doces, qua fert ad limina sacra,

Nativisq; suis Biblia scire tonis.

Gratulor ergo tibi, quod candida pulpita scandis,

Et roveo ut cedant prospera cuncta tibi.

Populari ac amico meo svavissimo pauca

hæcce gratulabundus apposui

OLAUS WALLINUS.

Arti-

Artibus ingenuis animum coluisse, & ab annis
Quid prodest teneris, comprobat esse tuus
Discursus solers, PLATINE sodalis amande;

Dum lingvæ sanctæ sic referas adyta :
Macte igitur virtute piâ, tuâ virtus adibit
Culmina pieridum, quod Decus inde manet.
Adspiret cœptis director summus honestis,
Ut labor Eusebicus præmia digna ferat.

*Sinceri cordis Adfectus exiguum
signum reliquit*

PETRUS BODELIUS.

Vita hominum quantas venenosa superbia turbas
Sruxit, ineptus erit, qui memorare nequit :
Missis quippè aliis, qua monstrant dogmata, multis
Id; De quis hoc sat proposuisse iuvat.

Hæc quod Lingva Patris primi est turbataq; Matris;
Verba patris gnatis ne patuere suis.

Cujus cum Rivos lingva sis ausus apertos
Reddere tiq; aliis, perbenè PETRE facis;

Nec mittas ullam, qua spectat ad hanc, medullam
Enucleare; Quis est qui removere potest

Ex opere hoc laudes? Quod splendet acumine mentis
PLATINI tam acri, spem facit ecce! viri.

Hinc tu laturus sis præmia, honorq; futurus,
Te expectat. Pergas sic voveo & valeas!

Ita Fraterno ductus Amore fe-
stinus concinui

SUENO JAC. FAGELINUS.

